

Projekt

z dnia 9 czerwca 2021 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR XXIX/ /2021
RADY MIEJSKIEJ WE WSCHOWIE**

z dnia 9 czerwca 2021 r.

**w sprawie aktualizacji "Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy
Wschowa na lata 2017-2022"**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 i pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713 i 1378), Rada Miejska we Wschowie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się zaktualizowany "Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wschowa na lata 2017-2022" w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Wschowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej we
Wschowie

**Hanna Knaflewska-
Walkowiak**

REWITALIZACJA GMINY WSCHOWA

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wschowa na lata 2017-2022

Fundusze
Europejskie
Pomoc Techniczna

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Projekt „Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wschowa na lata 2017-2022” współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020

Wschowa, kwiecień 2021 roku

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wschowa na lata 2017-2022 został przygotowany przez Zespół badawczy konsorcjum firm 4CS Sp. z o.o. oraz OMR Grupa Badawcza Sławomir Kozieł **w ramach opracowania w roku 2018 oraz zaktualizowany w roku 2021 przez zespół badawczy firmy 4CS Sp. z o.o.**

Dokument zrealizowany w ramach projektu pn. „*Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wschowa na lata 2017 - 2022*”. Projekt został dofinansowany w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020, zatwierdzonego decyzją wykonawczą Komisji Europejskiej z dnia 9 grudnia 2014 roku nr C(2014) 9550, przyjmującą niektóre elementy programu operacyjnego „Pomoc Techniczna 2014-2020” do wsparcia z Funduszu Spójności w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudniania”.

Zamawiający:

Gmina Wschowa
ul. Rynek 1
67-400 Wschowa

Wykonawca:

4CS Sp. z o.o.
ul. Kazimierza Wielkiego 7/5
65-047 Zielona Góra

Spis treści

Rozdział I. Wprowadzenie	4
Rozdział II. Mechanizmy włączenia interesariuszy rewitalizacji w proces rewitalizacji	7
Rozdział III. Diagnoza obszaru zdegradowanego, obszaru rewitalizacji i opis ludności	27
Rozdział IV. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	27
Rozdział V. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk	111
Rozdział VI. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi Gminy	112
Rozdział VII. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne	116
Rozdział VIII. Mechanizmy integrowania działań służących realizacji celów rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych	154
Rozdział IX. System wdrażania i monitorowania programu rewitalizacji	168
Rozdział X. Ramy finansowe i czasowe realizacji Programu	177
Rozdział XII. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	179
Spis ilustracji	180

Rozdział I. Wprowadzenie

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wschowa na lata 2017-2022 stanowi wieloletni program działań o charakterze gospodarczym lub społecznym, dotyczący gospodarki przestrzennej i urządzeń technicznych, zmierzający do wyprowadzenia danego obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej oraz stworzenia warunków do jego dalszego rozwoju, realizowany przez różne podmioty, zgodnie z określonym harmonogramem czasowym i finansowany z różnych źródeł, opracowany, przyjęty i koordynowany przez gminę. Podstawą przyjęcia Programu był art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 opracowanymi przez Ministra Rozwoju i obowiązującymi od 2 sierpnia 2016 r. Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, od 1 stycznia 2024 r. jedyną podstawą realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w gminach będzie gminny program rewitalizacji przyjęty uchwałą gminy zgodnie z wymogami wskazanymi w ustawie o rewitalizacji. Z uwagi na przygotowanie Programu na podstawie Wytycznych Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 przyjęto okres obowiązywania Programu do 2022 roku. **Niniejszy okres zostaje również utrzymany w ramach aktualizacji dokumentu.**

Prowadzona analiza wskaźnikowa pozwoliła na wyznaczenie obszaru zdegradowanego, na którym występuje wysoka koncentracja problemów społecznych oraz koncentracja negatywnych wartości przynajmniej jednego z pozostałych uwarunkowań obszarowych. Ze względu na konieczność wskazania obszaru rewitalizacji, przeprowadzono analizę możliwych do podjęcia działań skierowanych na zapewnienie efektywności realizowanego procesu odnowy obszaru.

Na podstawie prowadzonych prac analitycznych wskazany został obszar rewitalizacji zamieszkały przez 4446 osób oraz obejmujący powierzchnię 195,0 ha. Gminę zamieszkuje 21 409 mieszkańców, a powierzchnia obszaru wynosi 19 683,4 ha. Oznacza to, iż obszar rewitalizacji wynosi 1,0%, a zamieszkiwany jest przez 20,8% mieszkańców.

Działania rewitalizacyjne będą realizować cel główny programu, który został określony na podstawie założenia konieczności odnowy najważniejszych potencjałów gminy, które stanowią podstawę do wyprowadzania obszaru z sytuacji kryzysowej:

Wykorzystanie potencjałów obszaru rewitalizacji poprzez przywrócenie funkcjonalności infrastruktury technicznej oraz zwiększenie aktywności osób wymagających wsparcia

Cel główny będzie realizowany przez dwa cele szczegółowe:

- **Cel szczegółowy 1.** *Przywrócenie funkcjonalności obszaru rewitalizacji poprzez odnowę zdegradowanej historycznej infrastruktury oraz zwiększenie możliwości realizacji działań w ramach aktywizacji społecznej.*
- **Cel szczegółowy 2.** *Zwiększenie efektywności prowadzonej aktywizacji społeczno- zawodowej poprzez wdrożenie dostępnych dla mieszkańców działań aktywizacyjnych.*

W ramach działań rewitalizacyjnych zidentyfikowano projekty rewitalizacyjne pogrupowane w siedem przedsięwzięć rewitalizacyjnych:

1. Rewitalizacja historycznego Centrum Wschowy i Śródmieścia

- 1.1. Odnowa infrastruktury w centrum Wschowy wraz z dostosowaniem jej do pełnienia funkcji deptaku.
- 1.2. Stworzenie miejsc aktywizacji mieszkańców.
- 1.3. Adaptacja zdegradowanych podwórek zlokalizowanych w Centrum Wschowy i Śródmieściu.
- 1.4. Cykliczna organizacja Święta Ulic jako przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji społecznej.
- 1.5. Oczyszczenie oraz adaptacja przestrzeni zielonych zlokalizowanych wokół murów miejskich.
- 1.6. Utworzenie spółdzielni socjalnej wraz z uruchomieniem programu wsparcia przedsiębiorczości lokalnej.
- 1.7. Zagospodarowanie zdegradowanych terenów fosi.
- 1.8. Budowa punktów oświetleniowych na obszarze działań rewitalizacyjnych.

2. Edukacja sportowo- kulturowa szansą na aktywizację społeczno- zawodową mieszkańców.

- 2.1. Odnowa techniczna basenu wraz z infrastrukturą towarzyszącą.
- 2.2. Wymiana infrastruktury sportowej.
- 2.3. Modernizacja kompleksu boisk sportowych.
- 2.4. Organizowanie cyklicznych działań aktywizacji społeczno- zawodowej.
- 2.5. Zatrudnienie osób wykluczonych do opieki oraz nadzoru nad odnowionymi obiektami.
- 2.6. Dokonanie nasadzeń wokół obiektów sportowych.

3. Edukacja podstawą rozwoju społeczności lokalnej.

- 3.1. Adaptacja przestrzeni wokół Komendy Powiatowej PSP na realizowanie działań edukacyjnych.
- 3.2. Odnowa obiektu Komendy Powiatowej PSP wraz z zagospodarowaniem na cele edukacyjne.

4. Odnowa obiektów szkolnych i sportowych wraz z terenami przyległymi.

- 4.1. Termomodernizacja i modernizacja wewnątrz budynku Specjalnego Ośrodka Szkolno- Wychowawczego we Wschowie wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu.
- 4.2. Termomodernizacja i modernizacja wnętrza sali sportowej przy ul. Moniuszki we Wschowie.
- 4.3. Zagospodarowanie terenu przy Przedszkolu nr 1 we Wschowie – stworzenie ścieżki edukacyjnej.

5. Zamek Królewski miejscem działań w zakresie rozwoju funkcji historycznej oraz gospodarczej obszaru.

- 5.1. Adaptacja pomieszczeń zamku na cele rozwoju działalności społeczno- gospodarczej.
- 5.2. Prowadzenie aktywizacji społeczno- gospodarczej w oparciu o historyczne tradycje obiektu.
- 5.3. Prowadzenie działań promocyjnych realizowanych przedsięwzięć aktywizacyjnych.

6. Aktywizacja i reintegracja mieszkańców obszarów miejskich i wiejskich

- 6.1. Zagospodarowanie zdegradowanych terenów parku przy ul. Obrońców Warszawy
- 6.2. Świetlica wiejska w Łysinach miejscem aktywizacji społecznej i budowania wspólnoty lokalnej.
- 6.3. Wykorzystanie potencjału miejscowości Wygnańczyce w celu prowadzenia kompleksowej aktywizacji mieszkańców.

7. Park „Bluszczowego szlaku”

- 7.1. Uprzątnięcie terenu oraz dokonanie pielęgnacji zieleni
- 7.2. Wymiana oraz utworzenie małej infrastruktury
- 7.3. Przywrócenie funkcjonalności ciągów komunikacyjnych wewnątrz stref zieleni
- 7.4. Zaadaptowanie terenu oraz wybudowanie infrastruktury „Pumptruck Młodego Rowerzysty”
- 7.5. Zaadaptowanie terenu oraz stworzenie „Zakątka Seniora”
- 7.6. Stworzenie ścieżki edukacyjnej „Bluszczowego szlaku”
- 7.7. Utworzenie spółdzielni socjalnej oraz realizacja programu wsparcia przedsiębiorczości lokalnej.
- 7.8. Utworzenie Muzeum Wody w wieży ciśnień
- 7.9. Prowadzenie działań promocyjnych realizowanych przedsięwzięć aktywizacyjnych.

Program z uwagi na swój ogólny charakter, nie wyznacza jednocześnie ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, a co za tym idzie nie jest dokumentem wymagającym przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w związku z tym uzgodniono odstępnie od strategicznej oceny na środowisko dla programu.

Obecny program stanowić będzie kontynuację wcześniejszych projektów realizowanych przez Gminę oraz podmioty publiczne działające na terenie Gminy. Umożliwi on również efektywne pozyskiwanie środków zewnętrznych na zidentyfikowane projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Ze względu na silne powiązanie proponowanych działań rewitalizacyjnych z możliwością ubiegania się o finansowanie ze środków unijnych, szczególny nacisk położony został na inwestycje planowane do realizacji w perspektywie finansowej 2014-2020, szczególnie w ramach RPO Lubuskie 2020, działanie 9.2 Rozwój obszarów zmarginalizowanych. Program ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków EFRR, EFS, FS, EFRROW oraz innych publicznych) łącząc aspekty społeczne oraz ekonomiczne, przestrzenne, techniczne, środowiskowe lub kulturowe związane zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem, stosownie do lokalnych uwarunkowań.

Rozdział I. Mechanizmy włączenia interesariuszy rewitalizacji w proces rewitalizacji

Proces pracy nad programem obejmował szerokie włączenie społeczności lokalnej, która była aktywizowana poprzez wiele mechanizmów dobranych do oczekiwań poszczególnych osób oraz organizacji. Ważnym działaniem było przeprowadzenie szkoleń dla członków Zespołu ds. rewitalizacji, którzy stanowili ciało opiniotwórczo-ekspertyczne w zakresie określania potrzeb występujących na obszarze rewitalizacji, ale również wskazywania projektów, w sposób efektywny zapewniających możliwość eliminacji stwierdzonych deficytów. Ponadto przeprowadzono działania mające na celu uzyskanie informacji o potrzebach poszczególnych mieszkańców, dotyczących procesu rewitalizacji. W tym celu zostały przeprowadzone warsztaty rewitalizacyjne, ale również badania, w których mogły wziąć udział wszystkie zainteresowane osoby. Wszelstronność prowadzonych działań partycypacyjnych pozwoliła na kompleksowe zebranie informacji dotyczących potrzeb mieszkańców.

Szkolenia dla członków Zespołu ds. rewitalizacji

Ważnym ciałem doradczym w ramach prowadzonych działań rewitalizacyjnych był Zespół ds. rewitalizacji, który powołany został zarządzeniem Burmistrza Wschowy i złożony był z osób reprezentujących środowisko interesariuszy procesu rewitalizacji w Gminie. W skład Zespołu weszli przedstawiciele Urzędu Miasta, gminnych jednostek społecznych, służb mundurowych, a także przedstawiciele mieszkańców, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców.

Szkolenia, w których brali udział członkowie Zespołu ds. rewitalizacji miały na celu:

- ✓ Zapoznanie z wiedzą dotyczącą założeń teoretycznych procesu rewitalizacji;
- ✓ Określenia deficytów oraz potencjałów poszczególnych obszarów gminy;
- ✓ Sposobu określania potrzeb mieszkańców;
- ✓ Włączenia społeczności lokalnej w działania aktywizacyjne;
- ✓ Formułowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz projektów;
- ✓ Analizy danych pozyskanych w procesie diagnozy obszaru.

Członkowie Zespołu ds. rewitalizacji wzięli udział w szkoleniach, które składały się z części teoretycznej mającej na celu przekazanie najbardziej wartościowych informacji oraz wiedzy z zakresu rewitalizacji. W ramach projektu zorganizowano 5 szkoleń Zespołu ds. Rewitalizacji, które odbywały

się w Sali Posiedzeń Urzędu Miasta i Gminy Wschowa w terminach: 15.02.2018r., 21.02.2018r., 22.02.2018r., 05.03.2018r. i 16.03.2018r. W szkoleniach brało udział od 4 do 8 osób, będących członkami Zespołu ds. Rewitalizacji. Podczas szkoleń obecne były również osoby spoza grona zespołu, co dodatkowo pozwalało na uzyskanie szerszych informacji o potrzebach rewitalizacyjnych. Szkolenia prowadzone były przez przedstawicieli Wykonawcy odpowiedzialnych za opracowywanie Lokalnego Programu Rewitalizacji. Następnie zespół brał udział w części warsztatowej szkoleń, która służyła wypracowaniu konkretnych rozwiązań, bazujących na wiedzy zdobytej w trakcie części teoretycznej szkolenia. Praca członków Zespołu ds. Rewitalizacji pozwoliła na wypracowanie celów rewitalizacji prowadzonej w Gminie Wschowa. Kluczowe było zapoznanie członków Zespołu z wynikami diagnozy obszaru, a szczególnie ukazanie zasadności wyznaczania obszaru rewitalizacji z wykorzystaniem wskaźników analizowanych w poszczególnych uwarunkowaniach. Członkowie Zespołu dyskutowali nad poszczególnymi wartościami, a także konfrontowali dane liczbowe z własnymi przekonaniem i odnosili do możliwości efektywnego prowadzenia działań aktywizacyjnych mieszkańców, które mogłyby wpłynąć na zniwelowanie deficytów istniejących na obszarze rewitalizacji. Podsumowując realizowane szkolenia dla członków Zespołu ds. rewitalizacji należy podkreślić, iż umożliwiły one wypracowanie założeń projektów, które mogły następnie zostać poddane konsultacjom społecznym. Dodatkowo członkowie zespołu stanowili ciało eksperckie, które mogło zrecenzować pomysły wskazywane przez mieszkańców i podjąć decyzję odnośnie realizacji tych działań, które w najbardziej kompleksowy sposób wpływałyby na wyprowadzenie obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej.

Zdjęcie 1 Szkolenie Zespołu ds. rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 2 Szkolenie Zespołu ds. rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 3 Szkolenie Zespołu ds. rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

W toku aktualizacji dokumentu, w dniu 23 listopada 2020 roku Burmistrz Miasta i Gminy Wschowa powołał nowy Zespół ds. rewitalizacji, który w trakcie spotkań odbywających się online w miesiącu grudniu 2020 roku oraz styczniu 2021 roku pozytywnie ocenił koncepcję działań zaplanowanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji oraz zwrócił uwagę na potencjał obszaru parkowego, który obecnie nie jest wykorzystany, a jego degradacja wpływa na wzrost zachowań niepożądanych na obszarze parku. Ponadto w niniejszym przedsięwzięciu upatrywany jest potencjał rozwoju gospodarczego dla gminy, gdyż odnowa przestrzeni parkowej wpłynie na zwiększenie atrakcyjności Wschowy dla turystów spędzających czas nad jeziorami.

W ramach konsultacji członkowie Zespołu uznali, iż obszar parku wymaga podjęcia działań rewitalizacyjnych, ponieważ stanowi potencjał, którego odnowa przyczyni się do wyprowadzenia obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej. W ramach spotkań Zespołu wskazywano na sytuację mającą obecnie miejsce, która sprawia, iż osoby korzystające z walorów przyrodniczych obszarów usytuowanych wokół gminy nie dostrzegają Wschowy jako obszaru posiadającego walory zachęcające do przyjazdu. Powoduje to wtórną degradację obszaru oraz pogłębianie się zjawisk kryzysowych, szczególnie w sferze społecznej i gospodarczej. Działanie podejmowane ze środków własnych gminy, mające na celu przywracanie obszarów historycznych, ze względu na brak środków finansowych zewnętrznych, wymagają wzmocnienia poprzez rewitalizację obszaru parku, który usytuowany jest przy obszarach leśnych. W związku z tym należy stwierdzić, iż odnowa parku wpłynie na obniżenie koncentracji problemów społecznych i gospodarczych na obszarze gminy, przyczyniając się do realizacji celów określonych w dokumencie. Niniejsze uwarunkowania wskazano w obecnie przesyłanym dokumencie.

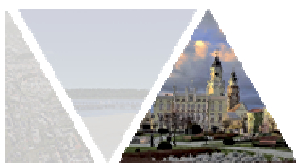
Badania kwestionariuszowe PAPI

W ramach realizowanego procesu partycypacji społecznej w trakcie opracowywania programu rewitalizacji Gminy Wschowa zrealizowane zostały badania kwestionariuszowe, które umożliwiły określenie potrzeb mieszkańców oraz sposobów na realizację projektów, które w najbardziej efektywny sposób wpływałyby na wyprowadzenie obszaru rewitalizacji z kryzysu. W toku prowadzonych rozmów oraz pytań zadawanych respondentom udało się określić najważniejsze problemy gminy w kontekście uwarunkowań społecznych, gospodarczych, technicznych, przestrzenno- funkcjonalnych i środowiskowych. Mieszkańcy przed przystąpieniem do odpowiadania na pytania zadawane przez ankietera informowani byli o najważniejszych założeniach procesu rewitalizacji, tak aby mogli w pełni odnieść się do potrzeb istniejących na obszarze rewitalizacji. Badanie zostało przeprowadzone przez profesjonalnych ankietatorów i zrealizowane na próbie 200

mieszkańców w lutym 2018 roku. Wyniki badania zostały zaprezentowane w części diagnostycznej dokumentu strategicznego.

Badania internetowe CAWI

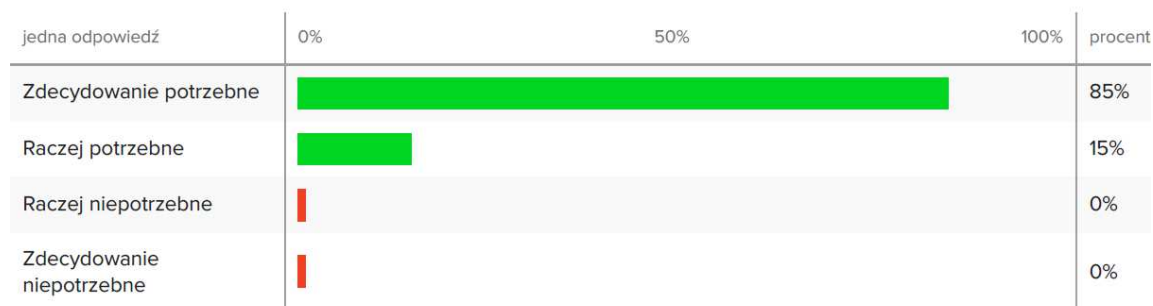
W celu umożliwienia wyrażenia własnego zdania przez wszystkich mieszkańców, realizowane były badania z wykorzystaniem platformy do prowadzenie badań internetowych. W trakcie odbywających się spotkań z mieszkańcami oraz realizowanych badań kwestionariuszowych promowano możliwość wzięcia udziału w badaniach internetowych. Informacje o niniejszej formie uczestnictwa w wyrażeniu własnego zdania były również publikowane na stronie internetowej Gminy Wschowa. Badania internetowe pozwoliły na dotarcie do szerokiego grona mieszkańców i stanowią uzupełnienie wniosków, które zostały wyrażone w diagnozie.

Mieszkańcy biorący udział w badaniach mogli wskazać potrzebę realizowania procesu rewitalizacji na obszarze ich gminy, przy czym rewitalizacja była rozumiana w tym przypadku jako proces ożywienia obszaru, mający na celu likwidację miejsc zaniedbanych. 85% osób podkreśliło, iż niniejsze działanie jest zdecydowanie potrzebne i powinno być w gminie realizowane. W ramach prowadzonych badań skoncentrowano się na dwóch obszarach, a mianowicie infrastrukturalnym oraz społecznym. Ze względu na internetową formę badania, w sformułowanym pytaniu, wybrzmiała kwestia ożywienia obszaru, która nawiązywała do likwidacji miejsc zaniedbanych, jednakże w ramach prowadzonych działań partycypacyjnych, podkreślano rolę oraz charakter rewitalizacji jako procesu odnowy społecznej obszaru. Jednakże należy podkreślić, iż zgodnie z wynikami uzyskanymi w ramach prac badawczych i w odniesieniu do wskazanych kwestii społecznych, mieszkańcy podkreślali przede wszystkim konieczność budowy tożsamości lokalnej oraz aktywizowanie osób wykluczonych i seniorów.

Wykres 1 Ocena potrzeby działań rewitalizacyjnych na podstawie badań CAWI

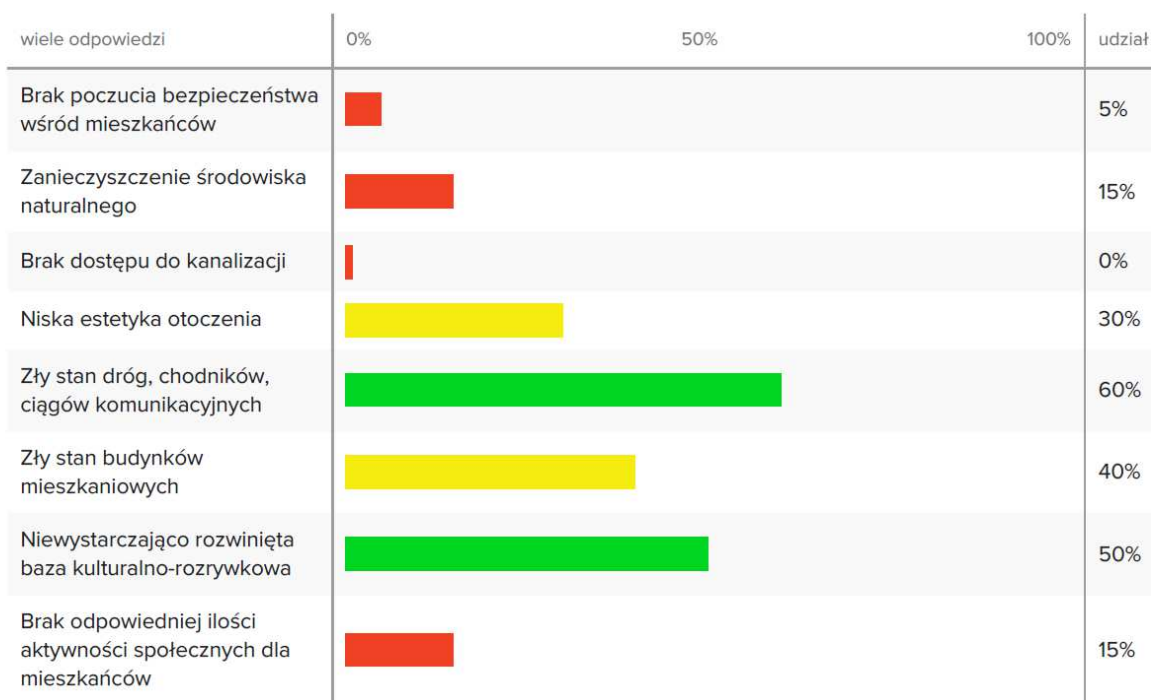
- 1 Biorąc pod uwagę rewitalizację jako proces ożywienia obszaru na terenie gminy, poprzez likwidację miejsc zaniedbanych, proszę o wskazanie na ile niniejsze działania są potrzebne na terenie Gminy Wschowa?

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 2 Problemy występujące na obszarze gminy na podstawie badań CAWI

- 2 Proszę wskazać 2 najważniejsze problemy występujące na terenie Gminy Wschowa:

Źródło: Opracowanie własne

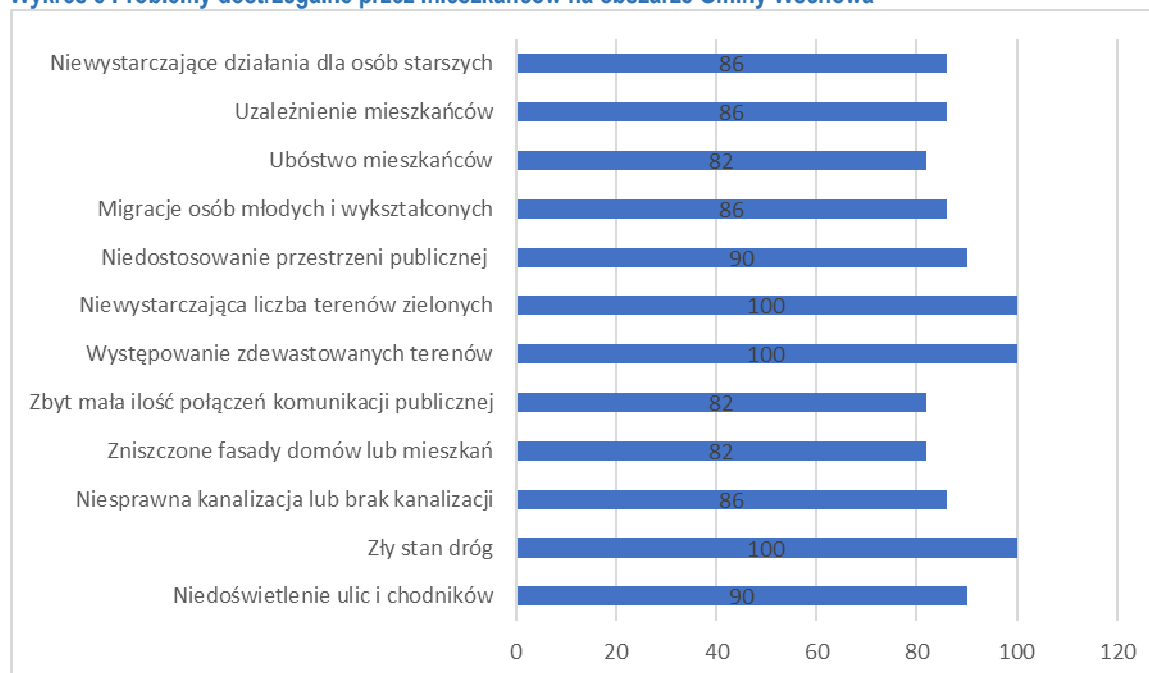
W ramach budowy tożsamości lokalnej, kluczową kwestią dla mieszkańców jest niska estetyka otoczenia, a także niewystarczające wykorzystanie i zagospodarowanie obszarów zielonych. Niniejsze uwarunkowania są połączone z problemami wskazanymi przez mieszkańców, które występują na obszarze Gminy Wschowa. Poproszono również mieszkańców o wskazanie najważniejszych problemów występujących na obszarze Wschowy, a do negatywnych uwarunkowań zaliczone zostały: zły stan dróg i chodników oraz niewystarczająco rozwinięta baza kulturalno- rozrywkowa. Jednakże

dostrzegalny przez mieszkańców jest również zły stan budynków mieszkalnych, a także niska estetyka otoczenia. Podsumowując wyniki badań internetowych należy zauważyć, iż mieszkańcy w znacznym stopniu dostrzegają konieczność odnowy infrastruktury istniejącej na obszarze rewitalizacji, którą jednocześnie uważają za znaczny potencjał obszaru. W wypowiedziach swobodnych, które respondenci mogli zamieścić w ankiecie, wskazywano bardzo często, iż Wschowianie nie są zadowoleni z zamieszkania w mieście, a także nie angażują się w sprawy lokalne. Brakuje działań mających na celu budowanie współodpowiedzialności za swoje miejsce zamieszkania, a bez aktywnego włączania mieszkańców nie będzie możliwe ich pełne zaangażowanie na rzecz zamieszkiwanego obszaru. Ze względu na brak aktywności, młodzi mieszkańcy Wschowy rozważają opuszczenie rodzinnej miejscowości, co wpływa na postępowanie procesu degradacji obszaru. Podsumowując wyniki badań internetowych, zauważalne jest przekonanie mieszkańców o konieczności realizowania aktywnych form przeciwdziałania deficytom istniejącym na obszarze rewitalizacji.

W ramach aktualizacji dokumentu, w dniach od 2 kwietnia 2021 roku do 12 kwietnia 2021 roku, przeprowadzono badania CAWI wśród mieszkańców, których celem było zdiagnozowanie aktualnych potrzeb mieszkańców w zakresie odnowy Gminy Wschowa w obszarach związanych z funkcjami przestrzenno – funkcjonalnymi, gospodarczymi, społecznymi i technicznymi. Badania zostały przeprowadzone w celu zweryfikowania ważności zaplanowanych przedsięwzięć dla mieszkańców, po dwóch latach od uchwalenia Lokalnego Programu Rewitalizacji. W ankiecie wzięło udział 41 mieszkańców.

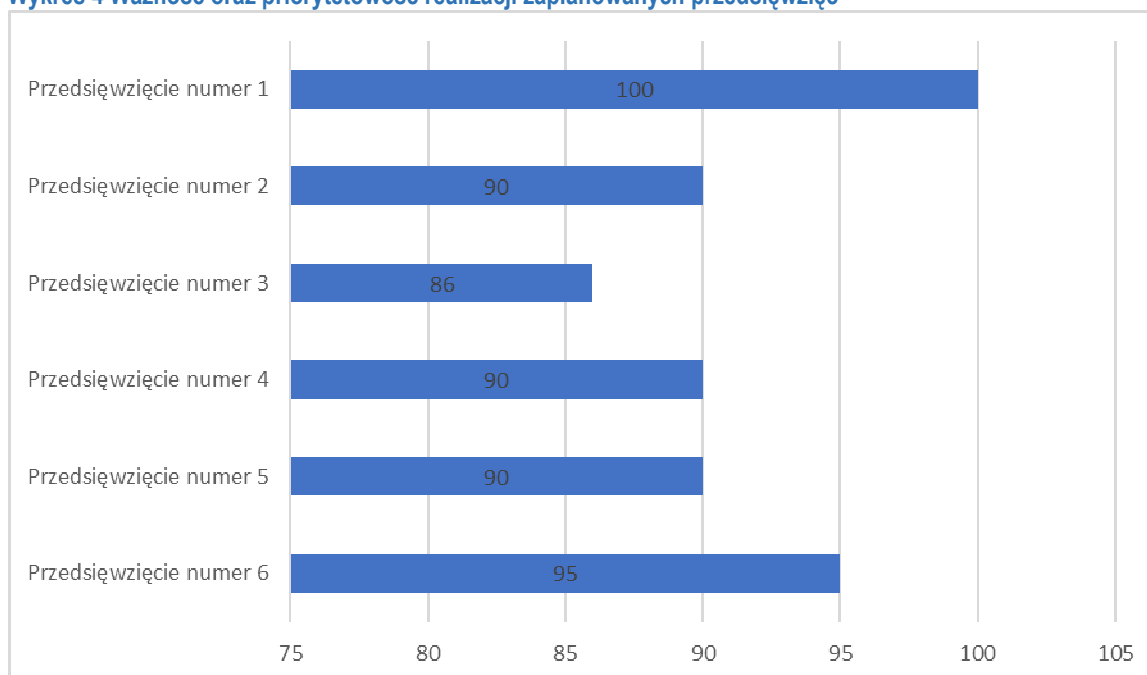
Wykres 3 Problemy dostrzegalne przez mieszkańców na obszarze Gminy Wschowa

Źródło: Opracowanie własne

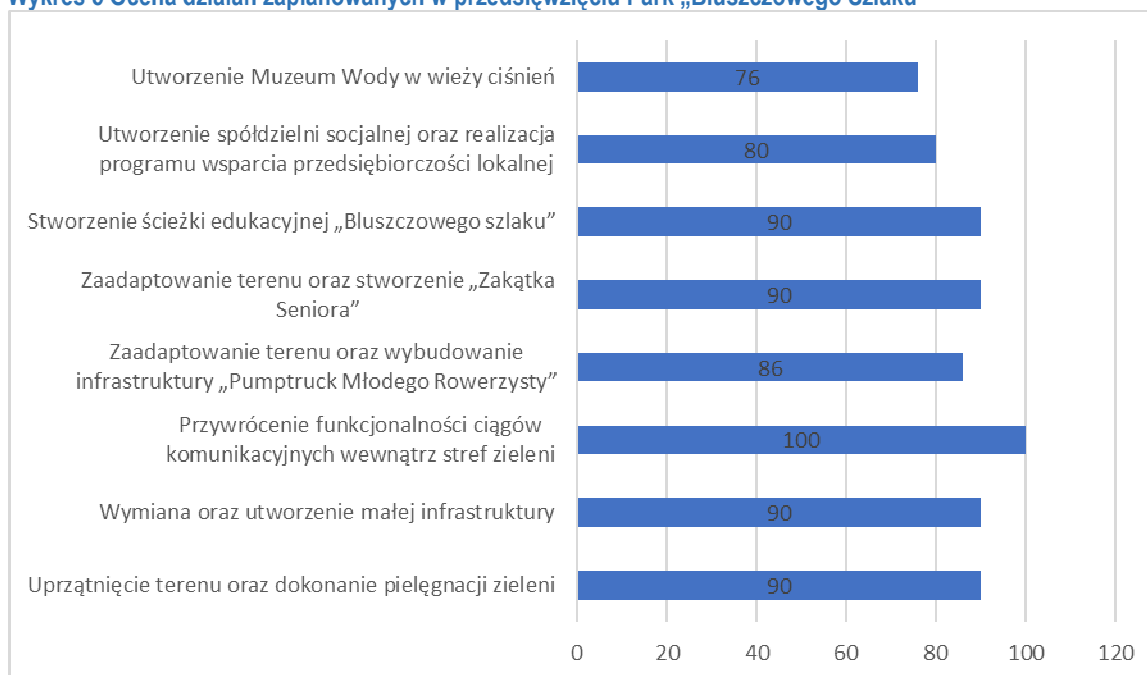
Wykres 4 Ważność oraz priorytetowość realizacji zaplanowanych przedsięwzięć

Źródło: Opracowanie własne

Analizując odpowiedzi mieszkańców należy podkreślić, iż dostrzegalna jest aktualność problemów ukazanych w diagnozie sporządzonej do Lokalnego Programu Rewitalizacji. Problemy związane z infrastrukturą oraz obszarami zielonymi są dostrzegalne jako kluczowe przez wszystkich mieszkańców biorących udział w ankiecie. Pozostałe zostały wskazane jako aktualne przez 82% osób. Mieszkańcy podkreślili również aktualność przedsięwzięć zaplanowanych do realizacji w programie, a poszczególne elementy nowego projektu, związanego z odnową parku, zostały ocenione pozytywnie.

Wykres 5 Ocena działań zaplanowanych w przedsięwzięciu Park „Bluszczowego Szlaku”

Źródło: Opracowanie własne

Partycypacyjne formy zbierania informacji

Nadrzędnym celem prowadzonych działań wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji było aktywne włączenie bezpośrednich interesariuszy w proces konsultacji społecznych dotyczących deficytów oraz potencjałów obszaru, a także możliwych do podjęcia działań umożliwiających przeciwdziałanie narastaniu niekorzystnych zjawisk w obszarze uwarunkowań społecznych, gospodarczych, technicznych, przestrzenno- funkcjonalnych oraz środowiskowych. W ramach partycypacyjnych form zbierania informacji zastosowano następujące metody i techniki badawcze:

- ✓ Warsztaty rewitalizacyjne (21.02.2018r., 22.02.2018r., 23.02.2018r. Dodatkowo Wykonawca zorganizował dwa warsztaty rewitalizacyjne w dniu 28.02.2018r.);
- ✓ Spacerzy studyjne (21.02.2018r., 22.02.2018r., 23.02.2018r. 28.02.2018r.);
- ✓ Wywiady pogłębione (5 wywiadów prowadzonych wśród liderów miejscowości gminnych);
- ✓ Szkolenia na rzecz partnerstw (07.03.2018r. (przedsiębiorcy), 08.03.2018r. (instytucje publiczne) oraz 09.03.2018r. (organizacje pozarządowe, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe);
- ✓ Konferencja podsumowująca (16.03.2018r.).

Realizowane działania partycypacyjne miały doprowadzić do szerokiego włączenia interesariuszy procesu rewitalizacji i pozwoliły na uzyskanie kompleksowych informacji w zakresie potrzeb poszczególnych mieszkańców gminy. Ze szczególną uwagą można było przeanalizować materiały wizualne zebrane podczas spacerów studyjnych, które pozwoliły na ukazanie atrakcyjnej zabudowy centrum miasta, która wymaga podjęcia działań umożliwiających jej odnowę. Realizowane wywiady pogłębione z osobami pełniącymi ważne funkcje społeczne pozwoliły skonfrontować dane uzyskiwane w trakcie prowadzonych analiz oraz realizowanego procesu partycypacji. W szczególności sposób umożliwiły kompleksowe odniesienie się do możliwości odnowy obszaru.

Podsumowując należy podkreślić, iż realizowany proces partycypacji społecznej pozwolił na wskazanie kluczowych obszarów wymagających wsparcia, a także umożliwił określenie działań, które powinny zostać podjęte, aby możliwe było osiągnięcie zamierzeń w ramach prowadzonego procesu rewitalizacji gminy. Należy podkreślić, iż przedsięwzięcia rewitalizacyjne są bezpośrednim odzwierciedleniem pomysłów formułowanych przez interesariuszy rewitalizacji.

Zdjęcie 4 Spacer studyjny

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 5 Spacer studyjny

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 6 Spacer studyjny

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 7 Spacer studyjny

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 8 Spacer studyjny – 24 maja 2020

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 9 Spacer studyjny – 24 maja 2020

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 10 Spacer studyjny – 24 maja 2020

Źródło: Opracowanie własne

Podsumowując realizowane działania partycypacyjne w ramach opracowywania aktualizacji dokumentu zorganizowano spacer studyjny w dniu 24 maja 2020 roku. Wybranie spaceru studyjnego jako jedynej formy partycypacji społecznej było uwarunkowane przepisami aktualnie obowiązującymi w zakresie możliwości organizowania spotkań oraz brak możliwości organizacji form partycypacji angażujących wielu mieszkańców gminy, co wynika z epidemii covid-19.

W toku opracowywania dokumentu podtrzymano ustalenia uzyskane w toku partnerstwa społecznego, podczas opracowywania pierwotnego dokumentu, a także potwierdzono zasadność realizacji nowego przedsięwzięcia, skoncentrowanego na odnowie parku jako formy realizacji celów określonych w Lokalnym Programie Rewitalizacji.

Podsumowanie ustaleń warsztatów rewitalizacyjnych we Wschowie

W ramach opracowywania LPR dla gminy Wschowa odbyły się spotkania z mieszkańcami miasta Wschowa, obszaru który został w określonej części wyznaczony jest jako obszar zdegradowany. Mieszkańcy żywo dyskutowali na temat własnej miejscowości i ulic zdiagnozowanych jako najbardziej wykluczone społecznie, z uwzględnieniem potencjału istniejącego na ich terenie, jak również zagrożeniami i deficytami, jakie występują na terenie gminy. Realizacja warsztatów pozwoliła na dokładne wskazanie istniejącego potencjału miasta Wschowa. Wśród najważniejszych zalet mieszkańcy wskazali bogatą historię miasta oraz lokalizację miasta na pograniczu Śląska i Wielkopolski. Dodatkowo, to co związane jest z historią Wschowy jest zachowany stary układ

przestrzenny miasta i duża ilość starej zabudowy i zabytków. Umieszczenie Wschowy w pobliżu większych ośrodków aglomeracyjnych tj. Leszno i Głogów daje również miastu wielkie możliwości rozwojowe, tym bardziej, że miasto Wschowa leży na drodze łączącej te dwie miejscowości. Wśród potencjału wschowskiego wyróżniono również miejscowości wchodzące w skład gminy, gdzie zamieszkuje duża ilość rolników i gospodarzy. Rolnictwo w gminie jest na wysokim poziomie. Dużym atutem rynku wschowskiego jest droga krajowa nr 12, która przebiega w pobliżu miasta. Warto podkreślić, że Wschowa to typowe miasto historyczne, z licznymi zabudowaniami historycznymi i bogatą tradycją. Jest to największy walor turystyczny miasta, jednakże niewykorzystany w pełni. Podczas warsztatów mieszkańcy jasno określili, iż ten potencjał nie jest wykorzystywany. Brak jest jasnej informacji i promocji miasta pod kątem ciekawych zabytków. Oprócz Kościoła Franciszkańskiego i lapidarium istnieją we Wschowie i jej pobliżu ciekawe dziewiętnastowieczne i wcześniejsze zabudowy. W miejscowościach takich jak Lgiń, Dębowa Łęka czy Osowa Sień znajdują się przepiękne pałace z kompleksami zielonymi wokół. Stanowią one cenne zaplecze gminy i samych miejscowości.

Oprócz braku wyeksponowania turystyki na pierwszym miejscu mieszkańcy zauważają inne problemy społeczne miasta i gminy. Po upadku dużych zakładów przemysłowych tj. cukrownia, mleczarnia czy zakład meblarski zauważa się duże bezrobocie i migracje osób młodych. Widoczny jest brak poczucia patriotyzmu lokalnego, co niewątpliwie przekłada się na inne sfery życia, m.in. gospodarce. Mieszkańcy nie widzą potrzeby spędzania wlanego czasu we Wschowie, uzasadniając to brakiem odpowiednich miejsc do spędzania wolnego czasu. Brak jest we Wschowie placów zabaw, miejsc gdzie dzieci i młodzież mogłyby miło spędzać czas. Rynek gastronomiczny praktycznie nie istnieje, brak jest kawiarni, czy restauracji. Dlatego młodzi ludzie najczęściej niedzielne popołudnia spędzają w Lesznie czy Głogowie, albo wyjeżdżają jeszcze dalej tj. do Zielonej Góry lub Poznania. To powoduje, że wspierane są sąsiednie regiony i ich kasa zasilana się ze wschowskich portfeli. Rozwój i wspieranie wschowskich przedsiębiorców gastronomiczno-usługowych nie przyciąga, ani nie zachęca do pozostawiania mieszkańców na lokalnym rynku. Cała taka sytuacja przekłada się na brak poczucia właśnie patriotyzmu lokalnego oraz zaangażowania w sprawy lokalnych problemów. Wschowa posiada wiele miejsc, które odpowiednio zagospodarowane spowodowałyby większą potrzebę wspierania lokalnego rynku. Podczas warsztatów zauważono również inne problemy, z którymi boryka się gmina. Należą do nich przede wszystkim brak komunikacji miejskiej oraz brak pomysłu na wspieranie lokalnych przedsiębiorców.

Dodatkowo wśród mieszkańców wywołuje niepokój niekorzystna sytuacja społeczna na terenie Starego Miasta. Jest ono w przeważającej mierze zamieszkiwane przez tzw. margines społeczny oraz brak jest przedsiębiorców na rynku. Centrum miasta umiera, nie widzi się żadnych perspektyw rozwojowych, a życie miejskie przeniosło się do Śródmieścia. Jest to sytuacja zatrważająca, gdyż w innych miastach to właśnie rynek jest kolebką rozwoju całego miasta. We Wschowie zauważa się

sytuację bardzo niekorzystną pod kątem rozwoju kulturalnego w centralnej części miasta, a jak zauważają sami mieszkańcy potencjał i pomysły są i to bardzo ciekawe do ponownego ożywienia Starego Miasta.

Podsumowanie ustaleń warsztatów rewitalizacyjnych w Wygnańcach

Podczas spotkania mieszkańcy dyskutowali o własnych potencjałach i potrzebach. Do potencjałów wsi można zaliczyć: małe jezioro znajdujące się wśród lasów, którego właścicielem jest nadleśnictwo oraz część terenu znajduje się w rękach prywatnych. Niegdyś jezioro pełniło funkcję rekreacyjno-sportową. Stacjonowało tam harcerstwo. Obecnie jezioro jest dzikim kąpieliskiem, bez pomostu (został zdewastowany, a w konsekwencji rozebrany do końca). W lasach otaczających wieś znajdują się liczne ścieżki piesze i rowerowe. Wzgórza Lgińskie są terenem pięknym w krajobrazy i miejscem na aktywne spędzanie czasu wolnego. Wieś posiada salę wiejską, która za sprawą sołtysa działa prężnie, organizując m.in. zabawy dla dzieci, spotkania towarzyskie, paczki choinkowe i wiele innych. Warto nadmienić, co podkreślali sami mieszkańcy, iż wieś choć mała i z nielicznymi perspektywami rozwojowymi, jest zgrana i potrafią się zorganizować w obliczu różnych inicjatyw. Jak wymieniał sam wóldar wsi organizacja wspólnych imprez i inicjatyw nie jest problemem dla nikogo. Korzystając z funduszu sołeckiego oraz niewielkich składek indywidualnych mieszkańcy organizują blisko 15 zabaw rocznie. Dodatkowo potrafią się zjednoczyć we wspólnych pracach na rzecz lokalnej społeczności np. koszenie trawy, naprawa dróg, melioracja rowów itp. Warto podkreślić, iż wieś jest czysta i zadbana. Każde domostwo dba o teren przynależny do ich posesji.

Do innych potencjałów wsi mieszkańcy zaliczyli OSP oraz związane z tym szkolenie młodych ochotników, którzy biorą udział w licznych zawodach. Zaletą również dla rozwoju miejscowości jest prowadząca droga wojewódzka nr 278, która przebiegając przez całą wieś łączy Wschowę ze Sławą. Jednakże wielu mieszkańców upatruje pewne zagrożenia ze strony posiadania tej drogi. W planach wóldarza gminy znajdują się działania mające na celu rozebranie starego mostu, który znajduje się za wsią i stworzeniu drogi przejezdnej dla ciężkiego transportu. W chwili obecnej jest on uniemożliwiony ze względu na zbyt niską wysokość mostu. Mieszkańcy obawiają się zwiększonego ruchu i konsekwencji z tego tytułu. Droga we wsi jest wąska, nie ma możliwości zbudowania chodnika choć z jednej strony. Zwiększony ruch spowoduje zwiększenie niebezpieczeństwa dla mieszkańców oraz popękanie murów budynków znajdujących się przy samej drodze. Mieszkańcy chcą nie dopuścić do rozebrania mostu, który stanowi jedyne „zatrzymanie” ciężkiego transportu.

Do innych potrzeb jakie zauważają mieszkańcy należy budowa chodników, na które niestety nie ma odpowiednich warunków. Droga biegnąca przez wieś jest wąska, a budynki mieszkaniowe znajdują się kilkanaście centymetrów od drogi. Brak jest kanalizacji oraz oświetlenia niektórych bocznych uliczek. Wieś nie posiada szkoły, sklepu ani kościoła. Większość mieszkańców dojeżdża do pracy we Wschowie. Dzieci do szkoły podstawowej dojeżdżają do oddalonych o kilka km Łysin. Na terenie wsi funkcjonuje kilka gospodarstw rolnych, wśród nich 3 dość duże, resztę stanowią gospodarstwa małe.

W Wygnańcyczach znajdują się dwa zabytki. Należą do nich stacja kolejowa oraz cmentarz ewangelicki.

Warto podkreślić, iż wśród zagrożeń dla rozwoju wsi jeden z mieszkańców zauważa zapis w Planie zagospodarowania przestrzennego, który ma zawierać zapis o niemożności sprzedaży działek rolnych jako działki budowlane. I jak podkreśla mieszkanierek Wygnańcycz to główne zagrożenie w dniu dzisiejszym z jakim należy się zmierzyć i nie dopuścić do wejścia w życie tego zapisu. To uniemożliwiłoby budowę nowych domów i osiadania się rodzin na terenie wsi. Co w konsekwencji doprowadzi do zamieszkiwania wsi przez osoby w wieku poprodukcyjnym i brak rodzin młodych z dziećmi. To spowoduje brak możliwości rozwojowych samych mieszkańców i ich terenu.

Podsumowanie ustaleń warsztatów rewitalizacyjnych w Łysinach

Podczas spotkania z mieszkańcami, których celem było określenie najistotniejszych problemów społecznych wsi, wskazano, że poważnym problemem wsi i mieszkańców jest brak wspólnego porozumienia i dialogu. Ludność Łysin nie jest zgrana, brak jest podejmowanych wspólnych działań na rzecz ludności lokalnej. Skupiskiem życia kulturalnego jest szkoła (SP w Łysinach), do której dojeżdżają również uczniowie z Wygnańcycz. W szkole jest obecnie ok 80 uczniów. Jednakże jak wskazuje Pani Dyrektor placówki zauważa się brak zaangażowania rodziców w życie szkoły. Rodzice nie interesują się placówką i odnosi się wrażenie, że funkcjonowanie szkoły w ich miejscu zamieszkania nie jest potencjałem wsi. Wśród potrzeb Pani Dyrektor wymieniła jedną najważniejszą – to stworzenie w szkole sali gimnastycznej. Jej pomysłem na utworzenie takiego miejsca jest dostosowanie świetlicy wiejskiej do potrzeb wychowania fizycznego. Uważa, że takie rozwiązanie byłoby najlepszym z punktu widzenia dbania o świetlicę, a dzieci miałyby miejsce do prowadzenia lekcji w-f. Mieszkańcy Łysin do innych potencjałów wsi wymienili również istnienie parafii i własnego kościoła.

W sprawach dotyczących wskazania potrzeb dla rozwoju wsi wymieniono następujące kwestie: zwiększenie integracji wśród mieszkańców, poczucia przynależności społecznej oraz zwiększenie zaangażowania w życie lokalnej społeczności. Dodatkowo z potrzeb infrastrukturalnych wskazano następujące działania: poprawa nawierzchni niektórych dróg we wsi (dalej istnieje nawierzchnia kamienista – kamienie polne), zagospodarowanie przestrzeni pod świetlicą wiejską tj. stworzenie placu zabaw, miejsca do rozrywki i spędzania czasu wolnego (boisko, ognisko itp.)

Mieszkańcy podczas spotkania zwrócili również uwagę na zwiększenie bezpieczeństwa życia mieszkańców poprzez budowę chodników na niektórych odcinkach oraz oświetlenie ich.

Działania promocyjne

Na potrzeby prowadzonych działań partycypacyjnych opracowano materiały informacyjne i promocyjne (plakaty). Wykorzystano również środki komunikacji maksymalizujące uczestnictwo i aktywność mieszkańców: ogłoszenia, artykuły w prasie lokalnej oraz informacje o postępach prac publikowane na stronie internetowej Urzędu Miasta i Gminy Wschowa: <http://www.wschowa.pl>.

Plakaty informacyjne zawierały informację o realizacji projektu ze środków unijnych i wskazywały daty najważniejszych spotkań z interesariuszami rewitalizacji. Na stronie internetowej zamieszczano aktualne informacje o realizowanych działaniach w ramach pracy nad programem, tak aby wszyscy mieszkańcy mogli zapoznać się z realizowanym procesem i włączyć na każdym etapie prowadzonych działań, aby wyrazić swoje stanowisko w zakresie potrzeb.

Informacje dotyczące aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji, odnoszące się do aktualizacji składu Zespołu ds. Rewitalizacji oraz realizowanego badania ankietowego były publikowane na stronie Urzędu Miasta i Gminy Wschowa: <http://www.wschowa.pl>.

Zdjęcie 11 Materiały informacyjno-promocyjne dotyczące projektu

REWITALIZACJA GMINY
WSCHOWA

Urząd Miasta i Gminy we Wschowie zaprasza
wszystkich zainteresowanych na szkolenia dla
partnerstw, które odbędą się w Sali Posiedzeń
Urzędu Miasta i Gminy we Wschowie.

07.03.2018 g. 11 ⁰⁰	Szkolenie dla przedsiębiorców
08.03.2018 g. 11 ⁰⁰	Szkolenie dla przedstawicieli instytucji publicznych
09.03.2018 g. 11 ⁰⁰	Szkolenie dla przedstawicieli organizacji pozarządowych, wspólnie: mieszkaniowych, spółdzielni

REWITALIZACJA (łac. re-vita - przywrócenie do życia, ożywienie) to działanie skupione na ożywieniu zdegradowanych obszarów, którego celem jest znalezienie dla nich nowego zastosowania i doprowadzenie do stanu, w którym obszary zmieniają swoją funkcję.

Rewitalizacja to zmiana na lepsze.

Miasto i Gmina
Wschowa

www.wschowa.pl

Miasto i Gmina
Wschowa

www.wschowa.pl

Burmistrz Wschowy zaprasza
wszystkich mieszkańców na
konferencję podsumowującą opracowanie
Lokalnego Programu Rewitalizacji
Gminy Wschowa

Konferencja odbędzie się
15.03.2018r
w Urzędzie Gminy Wschowa, sala 111

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 12 Materiały informacyjno- promocyjne dotyczące projektu

REWITALIZACJA GMINY
WSCHOWA

REWITALIZACJA GMINY
WSCHOWA

WEŹ UDZIAŁ W ANKIECIE

INTERNETOWEJ

na stronie
www.wschowa.pl

PAPIEROWEJ

w trakcie wizyty
ankietera w dniach
15-28.02.2018

WEŹ UDZIAŁ W ANKIECIE

INTERNETOWEJ

na stronie
www.wschowa.pl

PAPIEROWEJ

w trakcie wizyty
ankietera w dniach
15-28.02.2018

Zapraszamy
na warsztaty
rewitalizacyjne

21.02.2018 godz. 15 ⁰⁰	Sala Wiejska Przyczyna Górna
22.02.2018 godz. 14 ⁰⁰	Sala Posiedzeń Urzędu Miasta i Gminy we Wschowie
22.02.2018 godz. 17 ⁰⁰	Sala Wiejska Lgin
23.02.2018 godz. 14 ⁰⁰	Sala Posiedzeń Urzędu Miasta i Gminy we Wschowie

Zapraszamy
na warsztaty
rewitalizacyjne

28.02.2018 godz. 14 ⁰⁰	Sala Wiejska Łysiny
28.02.2018 godz. 17 ⁰⁰	Sala Wiejska Wygrańczyce

Miasto i Gmina
Wschowa

www.wschowa.pl

Miasto i Gmina
Wschowa

www.wschowa.pl

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Źródło: Opracowanie własne

Środki partycypacyjnego udziału mieszkańców na etapie wdrożenia programu

Spotkania Zespołu ds. rewitalizacji

Planuje się otwarte spotkania dla interesariuszy rewitalizacji z udziałem Zespołu ds. rewitalizacji. Spotkania z udziałem mieszkańców planowane będą w okresach sprawozdawczych obejmujących prezentację rocznych Sprawozdań z realizacji Programu. Podczas spotkań planuje się aktywną dyskusję w celu umożliwienia „odbierania informacji” od mieszkańców. W celu zapewnienia żywej dyskusji i aktywności podczas spotkania planuje się organizację zaproszenia na otwarte spotkanie zespołu ds. rewitalizacji za pośrednictwem sołtysów i tablic informacyjnych szczególnie w terenie wiejskim. Spotkania zorganizowane w takiej formie pozwolą na odebranie informacji zwrotnej od mieszkańców w przedmiocie oceny postępów programu i możliwości modyfikacji zapisów programu.

Prowadzenie badań internetowych mieszkańców gminy i mieszkańców obszaru rewitalizacji

Głównym narzędziem wymiany informacji i komunikacji z mieszkańcami i interesariuszami rewitalizacji będzie dedykowana **zakładka na stronie internetowej Urzędu Gminy poświęcona rewitalizacji**. Poza standardowymi informacjami o bieżącym etapie wdrożenia programu za pośrednictwem strony internetowej prowadzone będą internetowe badania mieszkańców (badania CAWI).

Organizacja okresowych spotkań z interesariuszami rewitalizacji

Planuje się partycypacyjny udział mieszkańców w ewaluacji wdrażania Programu poprzez organizację okresowych spotkań z interesariuszami rewitalizacji. Celem spotkań będzie zebranie i przedyskutowanie poglądów mieszkańców i interesariuszy na temat rezultatów wdrożenia programu rewitalizacji.